2) Niinimetatud „uus“ ehk „väike“ raekoda.

Nagu nägime, nõustus kuninganna Kristiina eestkostjavalitsus a. 1633 lõpul Schenckingi maja ostmisega Õuekohtule. Seega pidi raad lahkumise puhuks sealt enesele valmis vaatama uue asukoha. Vana raekoja ülesehitamiseks, nagu alguses kavatsetud, puudusid väljavaated, sest oli teada, et kroonu kavatseb tasuda suurema osa ostuhinnast maaga.

Rae ülesandel ostis linnasekretär Joachim Gerlach a. 1634 endise Tartu bürgermeistri Elias Mengershauseni Tallinnas elavalt tütrelt Kompanii tänaval asuva maja [92]. Kevadel 1635 alustati selle maja lammutamist. Saadud materjaliga hakati aga püstitama turu äärde „uut“ ehk „väikest“ raekoda, mille ehitamine kestis a-ni 1637 [93].

Kahjuks on ehitusarved sedavõrd puudulikud, et ei võimalda selge kujutluse saamist üksikuist töödest. Ka muidu on teated selle hoone kohta väga katkendlikud. Tähtsam allikas Tartu 17. sajandi topograafia kohta — nn. Wybersi revisjoni-raamat, kus leidub teateid pea kõikide Tartu kruntide ja hoonete kohta 17. sajandi keskel, ei maini seda üldse.

Õnneks on siiski võimalik määrata selle asupaik teiste andmete varal. Rae protokollis aastast 1635 leidub märkus, et raad sõlminud 1. juulil lepingu puuseppmeister Christopher Scheiner'iga, et see asuks nelja mehega parandama „väikest rae- ja kaalukoda“ (das kleine Rat und Wagehaus zu reparieren) [94].

„Väike rae- ja kaalukoda“ on kahtlemata identne Wybersi revisjoniraamatus leiduva „väikese kaalukojaga“. See oli piiskopiajast põlvnev hoone turul Rüütli tänava Emajõe-poolse nurga lähedal. (Vt. plaan 1.) Väikeseks nimetati teda nähtavasti seepärast, et eristada Munga tänaval asunud endisest „suurest kaalukojast“ [95].

1635. aasta linnaarved näitavad, et Scheiner alustaski oma meestega juuli algul tööd, kuid, nagu seal öeldakse, „uue raekoja juures turul“ [96]. Sellest võib järeldada, et see „uus raekoda“ oli ainult mingi külge- või pealeehitis kaalukojale, aga mitte omaette uus hoone. Seda kinnitavad ka teised andmed. A. 1643 laskis raad paigutada ühe joobnud olekus raekotta ilmunud ja end ebakohaselt ülal pidanud kodaniku luku taha tuppa — aktsiisikambri kõrval [97]. A. 1640 on aga olemas teade, et linna aktsiisikamber asus kaalukoja peal[98]. Kuna seega „uus raekoda“ ei olnud hoone omaette, on ka mõistetav, miks Wybers ei pidanud tarvilikuks seda eraldi nimetada.

Kuid on põhjust oletada, et kord varemini on kaalukoda kasustatud raekojana, ja nimelt kaalukoda oligi selleks „uueks“ raekojaks, mille olemasolu me oletasime eespool ühenduses nimetuse „vana raekoda“ esile-

---

[92]) P.C. 1635 (C. 20), lk. 234. Vt. ka Gerlachi kviitung 24. veebruarist 1636, a. 1636 kambriarve (XXXIII, 3) vahel.
[93]) Kambriarve a. 1636 (XXXIII, 3). Kambriarve a. 1637 (XXXIII, 4).
[94]) P. C. 1635 (C. 20), l. 243.
[95]) Wybers, RB, (A. 10), f. 138-e.
[96]) Aktsiisiarved 1635, (XXXIV-a 9).
[97]) P. C. 1643 (C. 21), lk. 221.
[98]) Wybers, Coll. min., (A. 2), f. 140.